پدوو ئاوساو … شاڵاو عەبدوڵا مستەفا

کەنیشکە بوو لە ماڵە باوانی هەڵبڕا، هێشتا نەیدەزانی ڕەسین چییە؟ یاخوود بە بتوونی درکی نەکردبوو ئەو خوێنەی لە بەری دەڕوا و ئەو ئازارەی هاوکاتییەتی لە سەرینایی چییەوەیە؟ واتە بە قۆناغێکدا تێدەپەڕیی وەلێ هەرگیز لەو کاتەدا نایزانی چییە، ڕەنگە دواتر کنە بکەی و درکی بکەی، ڕەنگە هێشتاش وێ نەیزانێ. وێ پدووی هەڵمساوە، تاقە ددانێکی ساغی تێدا نەماوە، خواردنی پێناجوێندرێ، هەر شێڵاو و شۆرباو هەڵدەقۆڕێ. جارجارەش پێ لە خۆ دەنێ ئەو شێوانەی تر دەخوا کە بۆ ئەو ناشێن، یاخود پێیان گوتوە بۆ تۆ ناشێن. شتی لە نێو دەم و لچی دەردەچێ، منداڵەکانی زۆر لە خۆیان دەکەن، پێنەکەنن. دەستیان دەخەنە سەر دەمیان، وەلێ دواتر دەدەنە قاقای پێکەنین، تەوس و پلاریش لەولاتر، بە کوردی و کورمانجی پێی ڕادەبوێرن.
وێ زار هەڵدێنێ؛ ” هەری جەرگم خەرابی، لە سەن گۆما بار کەتییە، درانما دانایینە، ئا پێشما پێکەنن، چەقەتەینە؟”

وێ، کفت و کەوەڕێ لە پاڵ دیوارەکە هەڵایژاوە، یاخود پشتی بە باڵنجەکەوە ناوە. ئێستا تەنێ بە قاوقوون جووڵە دەکا. کراسێکی کوردی شینی تێخ لێ ڕەنگپەڕیوو، کەوڵیەکی ڕەشی تۆزاوی، چارۆگەیەك کە پرچی بەفرئاماڵی داپۆشیووە، لچی کارسەکەی شێقەداتەوە لەبەر توێژەقۆڵژ. پێستی گرنج گرنج و ڕەشداگەڕاوە یان هەر خۆی ئەسمەرە، گۆنا شۆڕ و لێوانی بەنێو دەمیدا ڕۆچوونە، چاوێکی ڕەش بە حاستەم لەژێر پێڵوانی دەردەکەوێ. لە پەنجەرەکە دەنۆڕێ؛ شەوە، مانگ خەرمانەی داوە، ساماڵە، بەس لە پڕ ساردی کردووە، دەشتە دیانا کەمجار ئاوهەوایەکی مامناوەندی هەیە؛ یان تەواو ساردە یان تەواو گەرم.

وێ هێشتا لە پەنجەرەکە دەنواڕێ؛ ژێوانی وەك چەقۆیەکی هەسانکراو و بێندە جەرگی شیتاڵ شیتاڵ دەکا. بە منگەمنگەوە یان لەبەر خۆیەوە دەگری؛ هەنووکە کێ قەرەبووی ئەو پدووە ئاوساوانەی دەکا؟ ئەرای تێری زگی زراسکان ئەو بەڵایەی وەسەر خۆی هێناوە، لەسەر ساغی ئەوان وای لێهات. بێمفایە ڕاڕانەوە، هەر گاڵتەپێکردنی پتر و پتری منداڵەکانی بەدوا دادێ. کێ وەك ئەو ناودەمی خوێناوی دەبێ، شیرینی خوێنی خۆی تامدەکا؟ وێ فامدەکا بەرپرسیارە لەو قوربانیەی داویەتی

بە سێمای چاوی منداڵەکانی. ئەرێ بەرپرسیارە و دەری دەبا، یان وەها دەریدەخا دەریدەبا، ئاخر هەر بۆ پارووی قوڵگی ئەوان بوو.

وەلێ بەرگەی بزەی تیزئامێزیان ناگرێ؛ ڕێگەکان وەتێن، گرینگ نییە کیهەیان هەڵدەبژێری، تۆ هەر پێملی پەشیمانی و تەماشاکردنە دواوەی. غایلەکان ڕاوی دەکەن، پرسیارەکان دێن و دەچن؛ ئاخر چ شتێك هەیە لەوە ناخۆشتر بێت نەتوانی ترشی دەنکە هەنار تامبکەی، دەنێو ددانان بیپرووێنی، ترشاییەکەی پێڕووی چاوانت بترووکێنێ؟ بەدەست وێ نییە، هەر هەنار دەبینێ ئاو دەزێتە دەمانی، ئەم بەڵا ناگەهانەی و ناچارەکییەی بیردەچێتەوە، خۆبەخۆ پێی پێدا دەکا، بە نازونوزەوە شەقاری دەکا، لێناگەڕێ یەك دەنکە هەنار چییە بە خەسار بڕوا، وەلێ هەر لە زارکی دەمی نزیك دەخاتەوە؛ فرمێسك لە قەراغ چاوەکانی زەنە دەکا، کسپە لە جەرگی دێنێ، ئاگری وە هناوا دەکەوی. هەر مکوڕە دەنکە هانارا بخاتە نێوزاری، تێیان دادەڕێ، ئەوانیش وەك کەروێشکی ڕاپسکیو لە نێو دەمی دەردەپەڕن.

چیڕۆکەکەتان یان چیرۆکەکەمان دەخوازێ بگەڕێینەوە سەرەتای هاوینی ساڵی 1993، هەڵەتی ئابڵۆقەی ئابووری، شوێن دەشتە دیانایە، ئەوەی ڕژێمی بەعس ناوی نابوو(قضاء صدیق)، هەنووکەش بە (سۆران) ناودەبرێ. ناو ئەو ناوە کە لەسەر زارانە؛ لە هەر شوێنێك، لای هەر کەسێك باسی (سۆران) بکەیت، بێ هیچ ئەمڵاو و ئەوڵایەك لێتدەپرسێ:"دیانا؟". دەشتە دیانای وان دەمان دەشتێکی کاکی بەکاکی بوو. لە کۆتا ساڵەکانی دەیەی هەشتای سەدەی ڕابردوو ڕژێم دوو کۆمەڵگەی لێ دروستکردن؛ کۆمەڵگەی گەڵاڵیان، کە لە گوندی(گەڵاڵێ)ی چۆمانەوە ڕاگوێزرابوونەوە ئێرە. کۆمەڵگەی دیانا، (مهاجر، ساتی، سەید، ڕێستایی، گەزنەیی، ئەگەر هەڵە نەبم ڕەنگە دێسکیش) لێ کۆوەکرابوون. دیانای کۆنیش بە دانیشتوان و شکۆ و مێژووە کریستیانیەکەی هەر لەوێدا هەبووە، هەیە.

لە نێو ئەم دەشتەدا، ڕێگایەك لە گەلیەوە ژێردا دەهات، لە چەقی دەشتەکە لێکجوودا دەبووەوە: ڕێگایەك بەرەو دەڤەری سیدەکان، ڕێگایەکی تریش بەرەو دەڤەری باڵەکایەتی. بۆ سێ ئەم چیرۆکە بوارمان نادا بێکۆتا باس لە شەقڵ و دڵگیرییەکانی ئەم شارە تازە ڕۆنراوە بکەین، بۆیە هاوێنەی ڕوانینمان دەخەینە سەر ماڵێك لە ماڵەکانی کۆمەڵگەی گەڵاڵیان، خانووەکانی هەمووان لەسەر هەمان نەخشە ڕۆنرابوون، بە جوداوازییەکی کەمەوە. خانووی وێ، لە دەرگا دەچوویتە ژوورەوە حەسارێك، دەرگای خانووەکەت دەکردەوە؛ سێ ژوور هەبوون(ناوەڕاست، دەستە چەپ، دەستەڕاست)، لە ژووری دەستەڕاست

نەردەوانێك دەچووە نێو بەیتوونەکە، لەناوەڕاستدا هۆڵەکە دەبووە دووبەش؛ بەشی پێشەوە ژووری دانیشتن، بەشی پشتەوە سەرشۆرك.

پاشان ناندینێك، حەوشەیەك، لە سووچێكی پشتەوەی خانووەکە ئاودەست هەبوو. بانی خانووەکەش بەقیڕ سواغدرابوو. ئەو ساڵە قڕانی بوو، یان ئابڵۆقەی ئابووری، لێ ئەوە لە گوندان با، سەرەوڕساتێکی هەبا، یان زەویەکی بە ئیجارەت دەسکەوتبا کاری تەمام بوو. تومەز لەو ساڵەدا (سمایل)ی مێردی (ئایشێ) زەوییەکی بە ئیجارەت لە (گوانیا) وەرگرتبوو، خۆی و منداڵەکانی گەنمیان داچاندبوو، دروێنەیان کرد؛ خەرمان بەرەکەت، چوار هەزار دینارێکی خۆکردەوە. هێشتا وێ وەك ئێستا کەنەفت نەبوو، بەس هەرچی ددانە لەناو دەمی نەمابوون و کەوتبوون. شەو و ڕۆژ ئێشێکی رێحسێنیان هەبوو، دەبوا وێ توند سەری لە نێو پانایی دەستی ڕاگیربکا، تاکو بەرگەی ئازارەکە بگرێ.

-“ئایشێ، خۆهەڵدە بچینە ڕواندزێ” وی بە بزە و فەرمانێکی نێرینانە بەوێی گوت، لەوێ دەمێدا تاقە نەخۆشخانەیەك لەم دەڤەرەدا نەخۆشخانەکەی ڕواندزێ بوو. (دکتۆر عەدنان) ددانەکانی وێ دەپشکنێ، پاش ئێستێك بە ڕوخسارە شێلگیر، سەری کەچەڵ، چاویلکە هەراوەکەی، لێیڕادەمێنێ، دەڵێ:”ددانت نەماینە، دەبی تاخمە ددانەکی دانێی ” (سمایل) لەو ڕاواز، درێژ، جەمەدانی ڕەش بە بزەیەکی بێگەرد لە دکتۆرەکە دەپرسێ؛
-” دختۆر چەندی تێچی؟”
– ” سێ هەزار دینار”
بە حەپەساویەوە وی و وێ دەبەیەکدی هەرماینە، خوزی قوتدەدەنەوە. دێنەدەرەوە، لەپێش نەخۆشخانەکە وی بە هێوری و نەزاکەتەوە، وێ بە بێدەنگی و بێمەیلیەکی ژنانە وەستاون:
-” وەختێ هندێ نیە سێ هەزاری لە تاخمە درانا دەین، با هەرە وەبن. ئەدی مندارا چ لێکەین؟”
وێ، بە پێچەقێنیەوە ئەم چەند وشەیە دێنەر سەرزاری، ڕەنگە بنزاری زۆری دیکەی بێ گوتن هەبوو بێت. پاش تێپەڕینی ساڵان، هاتنی ساڵانی خۆشی، پارەڕژان لەدوای ساڵی 2003. وێ ئیستانەکینێ بوویتە پیرەژنەکی هوێ، ویش لە مێژ ساڵە چوویتە بنگێڵێ. وەگەل کوڕە نێبەرەی دەکەوی، بە مەبەستی دانانی تاخمە ددانەك بۆ وێ، بە پەرۆشی و چاوەڕوانییەکی لەمێژ ساڵەوە دەچێتە بەردەمی دکتۆر، پاش پشکنین و تەماشاکردنێکی وردی ددانەکانی وێ. دکتۆر بە ساردی و بێباکیەوە، دەڵێت.

-“پدووت ئاوساون، تاخمە ددانیش بە کەڵکی نایەت”